

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

**Випуск 150
Edition 150**

**Кропивницький – 2017
Kropyvnytskyi – 2017**

ББК 81.2(3)
Н 34
УДК 378

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 150. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – с.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415-7988

Рецензенти: **Марушкевич А.А.**, доктор педагогічних наук, професор;
Хомич Л.О., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09.03.2016 р.
Збірник зареєстровано в міжнародній науковометричній базі Google Scholar.

Редколегія:

Науковий редактор: Черкасов В. Ф.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Заступник наукового редактора: Савченко Н. С.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Відповідальний секретар: Грозан С. В.	– кандидат педагогічних наук, ст. викладач КДПУ ім. В. Винниченка
Редакційна колегія: Калініченко Н. А.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Клім-Клімашевська А.	– доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща
Кротерс Г.	– доктор філософії, професор Белфастського університету Її Величності, Об'єднане Королівство Великобританії та Північної Ірландії
Кушнір В. А.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Радул В. В.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Радул О. С.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Рангелова Е.	– доктор педагогічних наук, професор, голова Міжнародної асоціації професорів слов'янських країн, Республіка Болгарія
Растригіна А. М.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Садовий М. І.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Ткаченко О. М.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка
Шандрук С. І.	– доктор педагогічних наук, професор КДПУ ім. В. Винниченка

Друкується за рішенням вченої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 30.11.2016 року)

Статті подано в авторській редакції

© Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2016

ББК 81.2(3)
Н 34
УДК 378

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. – Edition 150. Series: Pedagogical Sciences. – Kropyvnytskyi: EPC of Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2017. – p.

ISBN 978–7406–57–8

ISSN 2415-7988

Reviewers: Marushkevich A. A., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
Khomych L. O., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

«Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included in the List of scientific professional publications of Ukraine, which can publish the results of dissertations for obtaining scientific degrees of doctor and candidate of Sciences. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 241 of 09/03/2016.

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Google Scholar.

Editorial Board:

Academic editor: Cherkasov V. F.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Assistant of Academic editor: Savchenko N. S.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Executive Secretary: Grozan S. V.	– Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Editorial Board: Kalinichenko N. A.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Klim-Klimashevska A.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland
Crothers G.	– Ph. D., Professor of Belfast University of Her Majesty's, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
Kushnir V. A.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Radul V. V.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Radul O. S.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Rangelova E.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, President of the International Association of professors of Slavonic countries, the Republic of Bulgaria
Rastrygina A. M.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Sadovyi M. I.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Tkachenko O. M.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
Shandruk S. I.	– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Published by the resolution of the Academic Council of the Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University (Protocol № 4 of 30.11.2016)

The articles are presented in the author's editing

© Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2016

ЗМІСТ

АНІСІМОВ Микола Вікторович

ГРАФІЧНІ ЗНАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ
УЧНІВ І СТУДЕНТІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....

ДРОЗДОВА Ірина Петрівна

ВЗАСМОЗВ'ЯЗОК ВИДІВ МОВЛЕННСВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФОРМАМИ
РОБОТИ З ТЕКСТОМ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....

КУШНІР Василь Андрійович

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФУНДАМЕНТАЛЬНІЙ
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....

САВЧЕНКО Наталія Сергіївна

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ХІХ-ХХ СТОЛІТТІ.....

ШАНДРУК Світлана Іванівна

РЕФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
АДАПТАЦІЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ.....

БІЛОЗУБ Людмила Миколаївна

ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ
ТА МЕНТАЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ.....

ВОРОВКА Маргарита Іванівна

ОСНОВНІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСТВА
В УКРАЇНІ В 60-ТІ РОКИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ.....

ГАБЕЛКО Олена Миколаївна

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В КАНАДІ.....

ГОНЧАРЕНКО Юліана Володимирівна

ЕСТЕТИКО-ВИХОВНІ МОЖЛИВОСТІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРШІ ТРИ ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХ СТОЛІТТЯ.....

ГРОМКО Тетяна Василівна

СУЧАСНА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА
ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ).....

ДОВГАНЬ Надія Юріївна

СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА У ПРОЦЕСІ
ПОЗААУДИТОРНОЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ ВНЗ.....

ЖИТЕНЬОВА Людмила Вікторівна

ГУМАНІСТИЧНІ ІДЕЇ В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....

ЗАХАРОВА Оксана Віталіївна, ГАЛІМСЬКА Інна Іванівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ВЗАСМОДІІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....

КАПІТАН Тетяна Анатоліївна

ГРА ЯК ЗАСІБ АКТИВНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....

КОЗИЙ Ольга Борисівна

ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ:
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ
(НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИКА).....

КУРКІНА Сніжана Віталіївна

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....

ЛЕСІНА Тетяна Миколаївна

ПЕРЕДШКІЛЬНА ОСВІТА ДІТЕЙ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ
ДО СТИМУЛЮВАННЯ ЇХНЬОЇ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ.....

ЛИСЕНКО Людмила Олександрівна

DEVELOPING THE TECHNOLOGIES OF CLASSROOM ACTIVITIES:
NEW TECHNOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL CHALLENGES.....

НОВАКІВСЬКА Людмила Володимирівна

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ СЛОВЕСНОСТІ
ЯК ПРЕДМЕТ ОБГОВОРЕНЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ФОРУМІВ
(ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТЬ).....

ПРИЩЕПА Світлана Михайлівна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....

РАГОЗІНА Вікторія Валентинівна

ДЕКОРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО
РОЗВИТКУ У РАННЬОМУ І ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....

РАЦУЛ Олександр Анатолійович

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ МАЙБУТНІМИ СОЦІАЛЬНИМИ ПЕДАГОГАМИ.....

СТРИТЬЄВИЧ Тетяна Миколаївна

РОЗВИТОК ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....

СТРЕЛЬЧЕНКО Лариса Василівна

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ В СИСТЕМІ
ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....

ТИМОЩУК Ірина Володимирівна

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ
НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....

ЦАРИК Ольга Михайлівна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПИСЕМНОГО
МОВЛЕННЯ У СХІДНІЙ УКРАЇНІ ПОЧАТКУ ХХ СТ. ....

ЧЕРНЬОНКОВ Ярослав Олександрович

УЧАСТЬ У СУСПІЛЬНО-КОРИСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....

- ЯЗЛОВЕЦЬКА Оксана Валентинівна**
ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА ЯК ОЗДОРОВЧА ВИХОВНА СИСТЕМА.....
- БУБІН Алла Олександрівна**
ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ СУСПІЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
НА ВОЛИНІ (1946-1950 рр.): ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....
- ДВОРЕЦЬКА Лариса Павлівна**
ДО ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ТЕСТОВИХ
МАТЕРІАЛІВ, ЩО УМІЩЕНІ В ПІДРУЧНИКАХ
З АЛГЕБРИ ТА ГЕОМЕТРІЇ ДЛЯ УЧНІВ 7 КЛАСУ.....
- ЖУКОВА Олександра Миколаївна**
МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ ДЛЯ УЧНІВ СЕРЕДНІХ ТА СТАРШИХ КЛАСІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ВРАХОВУЮЧИ КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД.....
- КИР'ЯН Тетяна Іванівна**
СИСТЕМА ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В 1941–1991 рр.....
- КОНДРАШОВ Микола Миколайович**
НАВЧАННЯ УСПІХОМ – СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЮРИДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....
- ЛОКАРЄВА Юлія Валеріанівна**
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....
- МАТРОС Ольга Олександрівна**
БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ЛУЧИЦЬКОГО ЯК
НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ.....
- НИЧ Оксана Богданівна**
БАТЬКІВСЬКА ПРОСВІТА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ
ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США.....
- РОЖКОВА Наталія Григоріївна**
РЕФЛЕКСИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІЛЕЙ.....
- СОКОЛ Мар'яна Олегівна**
КОМПОНЕНТНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ
ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ.....
- ФОКА Марія Володимирівна**
ПІДТЕКСТ ЯК ЗАСІБ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ
(НА МАТЕРІАЛІ «РИТОРИКИ» АРИСТОТЕЛЯ).....
- БАБЕНКО Марина Олегівна**
СУТНІСТЬ СЕРЕДНЬОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ МІСЦЕ У
ЗАГАЛЬНІЙ ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ: ІСТОРИКО–ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....
- ВЛАСЕНКО Вікторія Федорівна**
СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ.....
- ГОРІЧЕНКО-БАЛЕМА Лариса Вікторівна**
ВІЛЬНЕ І СВДОМЕ ДИХАННЯ ЯК ОДИН З МЕТОДІВ
ПОДОЛАННЯ СКУТОСТІ ПІД ЧАС ГРИ НА ВІОЛОНЧЕЛІ.....

КІСІЛЬ Людмила Миколаївна

СИСТЕМА ВПРАВ ІЗ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ
СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ ОСНОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВТНЗ.....

НАДУТЕНКО Олена Леонідівна

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ МУЗИЧНОЇ
ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ МИСТЕЦТВ.....

ПЄНОВ Вадим Васильович

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ
ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ
В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.....

САФРОНОВА Ганна Володимирівна

КУЛЬТУРА УПРАВЛІННЯ І УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК
ВАЖЛИВІ ЧИННИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ЮРИСТІВ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....

ЯНУШЕВСЬКА Ірина Борисівна

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ
МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ
ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ НАВЧАННЯ.....

ФУРДАК Тетяна Дмитрівна

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА ДО КЕРІВНИЦТВА ШКІЛЬНИМ
ХОРОВИМ КОЛЕКТИВОМ.....

БЕРЕЖОК Владислава Юріївна

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА У ПРОГРАМІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ
ХІМІЇ ДЛЯ УЧНІВ 9–11 КЛАСІВ.....

ВАН Чень

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОГО АРТИСТИЗМУ МАГІСТРАНТІВ
МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....

ВАН Чжун

РІЗНОВИДИ МУЗИЧНИХ АНСАМБЛІВ ТА ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ
ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАЛУЧЕННЯ ШКОЛЯРІВ В АНСАМБЛЕВЕ
МУЗИКУВАННЯ НА УРОКАХ МУЗИКИ І В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ.....

ГАМЗА Анна Володимирівна

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОПИСОВОЇ ФУНКЦІЇ
ДІЄСЛОВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВОРЧИХ
УМІНЬ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ.....

ГОРОХОВА Галина Іванівна

ДОПРОФЕСІЙНА ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА:
ФОРМУВАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТА СВІДОМИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ВИБІР.....

ДЕНИСЮК Інна Сергіївна

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬОЇ ТЕХНІКИ ВИКОНАВЦЯ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО МУЗИКУВАННЯ.....

ДУБОВИЙ Захар Сулейманович

СПЕЦИФІКА АКТУАЛІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....

ЛИНЬ Хуацінь

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФОРТЕПАННО–ВИКОНАВСЬКОЇ
КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ.....

ЛЮ Цзя

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ В МАГІСТРАНТІВ–ВОКАЛІСТІВ
ГОТОВНОСТІ ДО ІННОВАЦІЙНО-ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....

МАРЦИНІВ Василь Васильович

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ
В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....

ТЕРЯЄВА Лариса Анатоліївна

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ЗАНЯТТЯХ У ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ..... **274-276**

УШАКОВА Юлія Вікторівна, НЕВИНІЦИН Андрій Миколайович

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ВИВЧЕННІ
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІХ
ДИСПЕТЧЕРІВ З АЕРОНАВІГАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....

СИДОРЕЦЬ Тетяна Володимирівна

ЗАКОНОМІРНОСТІ ПОЄДНАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
АКТИВНОСТІ, ТВОРЧОЇ ВОЛІ ТА ПАНІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ
ВИКОНАВЦЯ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФОРТЕПАННОЇ МУЗИКИ.....

УДК 37.011.31: 785

ТЕРЯЄВА Лариса Анатоліївна –
аспірант кафедри теорії і
методики музичної освіти
Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка,
викладач музики університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка
e-mail: larianat@gmail.com

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна освіта вимагає підвищення якості підготовки майбутніх учителів музики, проведення організаційних дій для посилення методичної підготовки студентів шляхом поглиблення і вдосконалення методичного забезпечення з музично-теоретичних дисциплін. Проблема формування методичної компетентності на даний час є особливо гострою і актуальною. Формування методичної компетентності складається з відповідних етапів. Вирішення даної проблеми потребує вивчення кожного із етапів окремо і аналізу їх комплексної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічна наука має певні досягнення у вивченні проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів музики (О.Берещенко, Н.Соловова, Н.Сродник З.Стельмашук, О.Хромушин). Однак недостатньо дослідженими залишаються етапи формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Метою статті є визначення етапів формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною ознакою сучасності є інформатизація і комп'ютеризація суспільства. Використовуючи оволодіння студентами персональних комп'ютерів і Інтернету, електронних клавішних інструментів (синтезаторів), доцільно ознайомити майбутніх учителів музики з музичними програмами для запису нотами хорових партитур; аранжуванням хорових творів та власного інструментального супроводу, які мотивують навчання, допомагають у вирішенні творчих завдань з хорового диригування. Застосування сучасних музичних комп'ютерних технологій у хоровому диригуванні сприяє розвитку особистісних якостей і творчих здібностей студентів, формує їх здатність до педагогічної

діяльності.

Розглянемо формування методичної компетентності майбутніх учителів музики, яке здійснюється шляхом проходження через послідовні етапи: мотиваційно-пізнавальний, самостійно-пошуковий, діяльнісно-творчий.

Мета першого, **мотиваційно-пізнавального**, етапу - спонукати майбутніх учителів музики до засвоєння методики з хорового диригування, музичних комп'ютерних технологій і суміжних музичних дисциплін, педагогіки і психології як умови формування у них теоретичного тезауруса; мотивації до навчання і самовдосконалення; творчої фантазії та креативного мислення.

Зоряна Гнатів у статті «Специфіка диригентсько-хорових дисциплін як фахових предметів та виду виконавського мистецтва в сучасній музично-педагогічній освіті» підкреслює, що «кожне індивідуальне заняття з хорового диригування – це різноманітність видів і методів творчої діяльності як студента, так і педагога. І важливо не навчити диригувати, а викликати бажання займатися виконавською діяльністю».

На заняттях з хорового диригування майбутні учителі музики повинні отримати необхідні знання і практичні навички по виконанню хорових партитур на музичному інструменті, співу хорових партій, вивченню шкільних пісень під власний супровід, оволодінню диригентською технікою і створенню власних диригентських інтерпретацій хорових творів.

Для досягнення поставленої мети необхідно мотивувати навчання студентів застосуванням на заняттях з хорового диригування мультимедійних технологій і музичних комп'ютерних програм (Finale 2000, Encor 4, S cakewalk Overture 2). Викладач з хорового диригування здатний оволодіти методикою використання даних програм; застосовувати інноваційні музичні програми на заняттях і навчити майбутніх учителів музики використовувати мультимедійні технології і музичні комп'ютерні програми у

творчій діяльності (підготовка до індивідуальних занять з хорового диригування, створення власної музики для дітей, імпровізація вокально-хорових творів).

Також на заняттях з хорового диригування доцільно використовувати анімаційні програми, навчально-графічні програми для вивчення диригентських схем і вдосконалення диригентської техніки, а також фонограми, презентації, фонотеку хорових творів, відеозйомку, аудіозаписи творів хорового мистецтва.

Після оволодіння навичками застосування музичних комп'ютерних програм майбутні учителі музики набувають здатності використовувати їх під час самостійного проведення уроків музичного мистецтва, гурткової і позакласної роботи з учнями; створювати власні мультимедійні презентації і музичні проекти.

Застосування комп'ютера, синтезатора, спеціального музичного програмного забезпечення, мультимедійних і музичних комп'ютерних технологій на заняттях з хорового диригування сприяють підвищенню мотивації навчання, розвитку пізнавальної активності, самостійному виконанню індивідуальних і творчих завдань з хорового диригування.

Другий етап формування, **самостійно-пошуковий**, сприяє поглибленому вивченню методики по розучуванню хорових творів, аналізу вокально-хорових творів, пошуку і використанню інноваційних методів і прийомів навчання; вирішенню методичних питань і творчих завдань з хорового диригування; оволодінню знаннями психолого-педагогічного циклу, а також самостійному опрацюванню наукової літератури з хорового диригування, що сприяє збагаченню методичного тезауруса і розвитку особистісних якостей майбутніх учителів.

Самостійно-пошуковий етап охоплює комплекс здатностей: знаходити для учнів найкращі вокальні і хорові твори естетичної і виховної спрямованості; аналізувати і оцінювати твори хорового мистецтва; емоційно-ціннісно сприймати хорові твори композиторів різних епох та стилів; виразно передавати дітям свої емоції через розповідь, міміку і диригентський жест; самостійно добирати з наукової та науково-методичної літератури інноваційні підходи, методи і технології навчання.

На заняттях з хорового диригування ефективними є наступні методи: метод аналізу і оцінювання творів хорового мистецтва, метод порівняння, метод виконання творчих завдань з хорового диригування, метод написання анотації на запропоновані викладачем хорові

твори, проблемний, пошуковий, практичний, інтерактивний методи, методи забігання вперед і повернення до вивченого, музичного узагальнення, створення художнього контексту, інтонаційно-стильового досягнення музики [4].

Мета третього, **діяльнісно-творчого**, етапу формування – це реалізація набутих знань і умінь у гуртковій роботі з хором та у позакласній шкільній діяльності; самостійне розв'язання майбутніми учителями творчих завдань з хорового диригування; створення власної музики для дітей; інтерпретація хорових творів; запис вокально-хорових творів із застосуванням музичних комп'ютерних технологій.

Звучання тембрів різних музичних інструментів і ритмічний супровід до вокально-хорових творів підкреслюють красу мелодії, яскравість музичних виражальних засобів, розкривають палітру музичних образів, мотивують бажання майбутніх учителів музики вивчати твори хорового мистецтва, посилюють вплив на емоційну сферу.

На третьому етапі формування методичної компетентності розвиваються особистісні якості майбутніх учителів музики (творче мислення, відповідальність, працьовитість, дисциплінованість, увага, музична пам'ять, самостійність, воля, комунікативність, рішучість, самоаналіз почуттів і власних дій).

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Проведене наукове дослідження сприяло визначенню етапів формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, проведенню детального аналізу кожного із етапів (мотиваційно-пізнавального, самостійно-пошукового, діяльнісно-творчого) та висвітленню значення їх комплексної взаємодії.

Застосування музичних комп'ютерних технологій є одним із перспективних технічних засобів, які мотивують навчання і позитивно впливають на самостійне виконання майбутніми учителями музики творчих завдань з хорового диригування, виконання вокально-хорових вправ і написання власної музики. Рекомендовано застосовування комп'ютерних програм-нотаторів і MIDI-клавіатури для запису хорових партитур нотами. Корисними у практичній діяльності студентів стануть методичні знання і навички форматування музики у різних форматах аудіозапису. Набуті методичні знання, уміння з хорового диригування і практичні навички по застосуванню інноваційних технологій формують здатність

майбутніх учителів музики до самостійної організації і проведення практичної роботи з учнівським хором.

Подальші дослідження спрямовані на оновлення методики викладання хорового диригування у комплексі з сучасними інноваційними технологіями навчання.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Коваленко І. Г. Сучасні підходи в диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музики / І. Г. Коваленко // Наукові записки. – Ніжин: НДПУ ім. М. Гоголя, 2002. – №1. – С. 60–62.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під ред. О.В.Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
3. Костенко Л. В. Формування хормейстерських умінь у класі хорового диригування: метод. рекомендації / Л. В. Костенко, Л. Ю. Шумська; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2005. – 25 с.
4. Олексюк О. М.. Музична педагогіка: навч. посіб. / О. М.Олексюк. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – 248 с.
5. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / [О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.]; За ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. Kovalenko I. H. Suchasni pidkhody v dyryhent-s'ko-khoroviy pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv muzyky / I. H. Kovalenko // Naukovi zapysky. – Nizhyn: NDPU im. M. Hoholya, 2002. – №1. – S. 60–62.
2. Kompetentnisnyy pidkhid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy / Pid red. O.V.Ovcharuk. – K.: K.I.S., 2004. – 112 s.
3. Kostenko L. V. Formuvannya khormeysters'kykh umin' u klasi khorovoho dyryhuvannya: metod. rekomendatsiyi / L. V. Kostenko, L. Yu. Shums'ka; Nizhyn. derzh. un-t im. M. Hoholya. – Nizhyn, 2005. – 25 s.
4. Oleksyuk O. M.. Muzychna pedahohika: navch. posib. /O.M.Oleksyuk. – K.: Kyviv. un-t im. B.Hrinchenka, 2013. – 248 s.
5. Osvitni tekhnolohiyi: navch.-metod. posib. / [O. M. Pyekhota, A. Z. Kiktenko, O. M. Lyubars'ka ta in.]; Za red. O. M. Pyekhoty. – K.: A.S.K., 2001. – 256 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТЕРЯЄВА Лариса Анатоліївна - аспірант кафедри теорії і методики музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, викладач

музики університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів музики для роботи з хоровим колективом.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TERIAIEVA Larysa Anatoliyivna – Postgraduate Student of the Department of Theory and Methodology of Musical Education of the Institute of Arts of the Kyiv Boris Grinchenko University, Lecturer of the Music University College of the Kyiv Boris Grinchenko University.

Circle of scientific interests: training of future music teachers for work with a choir.

ТЕРЯЄВА Лариса Анатоліївна ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ

Методична компетентність майбутніх учителів музики закладає основу для вивчення усіх музичних навчальних дисциплін і впливає на якість підготовки майбутніх випускників вищих музично-педагогічних навчальних закладів освіти.

Ключові слова: методична компетентність, етапи, хорове диригування, інноваційні технології навчання.

ТЕРЯЕВА Лариса Анатольевна ЕТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ХОРОВОМУ ДИРИЖИРОВАНИЮ

Методическая компетентность будущих учителей музыки закладывает основу для изучения всех музыкальных учебных дисциплин и влияет на качество подготовки будущих выпускников высших музыкально-педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: методическая компетентность, этапы, хоровое дирижирование, инновационные технологии обучения.

TERIAIEVA Larisa Anatoliivna STAGES OF METHODOICAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS AT THE LESSONS OF CHORAL CONDUCTING

Improving the quality of training of future teachers of music depends on the methodical preparation of students, improving the methodological support for the musical-theoretical disciplines, independent work on the study of modern scientific research and teaching aids for choral conducting and participation in scientific research.

To achieve this goal is proposed to deepen and enrich the content of training in choral conducting programs to strengthen the methodical preparation of future music teachers through the strengthening of relations between choral conducting, music and related disciplines to optimize the learning process through the use of innovative methods and means of training.

The use of modern music software creates a positive emotional background for training, motivating training of students, makes you want to perceive, analyze and conduct choral works of art, it attaches to a composer.

Stepwise formation of methodical competence of the future teachers of music lays the foundation for the study of all music disciplines, and has a positive effect on the high quality of training of future graduates of higher musical educational institutions.

Keywords: methodical competence, stages, choral conducting, innovative learning technologies.